

Görüş

TÜSİAD GÖRÜŞ DERGİSİ

SAYI: 68

Ümit Boyner
TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı
GÖRÜŞ DERGİSİ MAKALESİ

ENERJİ DENKLEMİNDE KRİTİK 10 YIL

Enerjide arz güvenliğinin sağlanması ve küresel iklim değişikliği ile mücadele zorunluluğu, tüm ülkeler için son derece hassas seçimlerin yapılmasını gerektiriyor. Yüksek bir kalkınma hızına ulaşmasını arzu ettiğimiz ülkemizin enerji talebi zaten büyüme oranının üzerinde seyrediyor.

Uluslararası Enerji Ajansı projeksiyonları gelecek 25 yıl içerisinde dünya enerji tüketiminin %60'ın üzerinde artacağını öngörüyor. Aynı uluslararası tahminler 2020 yılına kadar Türkiye'nin enerji tüketiminin gelişen ekonomisi ile dünya ortalamasının üzerinde artacağına işaret ediyor.

İçinde bulunduğumuz dönemde, neredeyse her türlü sanayinin, her çeşit üretim kolunun en önemli girdisi olan enerjinin arz güvenliğinin dengeli bir bileşim ve rekabetçi fiyatlar ile sağlanması sürdürülebilir kalkınma açısından gelecek kuşaklara karşı en önemli sorumluluklarımız arasında bulunuyor.

Bir yandan başta sanayi olmak üzere sektörlerin rekabet gücünü artırabilmek için, kaliteli enerjinin, uygun fiyattan temin edilebilmesi ve verimli kullanılabilmesi gerekmekte; diğer yandan ise “sürdürülebilirlik” çerçevesi içerisinde ekonominin daha az “karbon yoğun” olarak büyümesini temin etmek ve çevrenin korunmasına azami dikkat göstermek durumundayız.

Türkiye, halihazırda enerjisinin % 31'ini doğalgazdan, %31'ini kömürden, % 28'ini petrolden ve sadece %10'unu yenilenebilir kaynaklardan sağlıyor. Ülkemizin toplam sera gazı emisyonları ise 1990-2007 yılları arasında %119 artış göstermiş durumda. Burada en büyük payı %77 ile enerji kaynaklı ve %9 ile atık kaynaklı emisyonlar alıyor.

Türkiye, önümüzdeki dönemde sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde oluşturulmuş yeni bir ekonomik düzende rekabet etmek durumunda kalacak. Bu yeni düzende ekonomik büyüme, enerjide arz güvenliğinin sağlanması ve iklim değişikliği ile mücadele gibi birbiriyle iç içe geçmiş konularda küresel çözüm arayışları ön plana çıkacak.

Enerji bileşimini daha az karbon yoğun hale getirmek için çabalarken, yüksek büyüme beklentimiz enerji talebini artıracaktır. Bu durum, enerji bileşiminde belirli seçimler yapmamızı gerektirecektir.

Denklemin bir yanında enerjide arz güvenliği çerçevesinde yerli kaynaklarımız olan termik ve büyük hidroelektrik santralleri bulunuyor. Kömürle çalışan termik santraller, görece daha ucuz enerji sağlıyor, ancak karbondioksit emisyonlarını artırıcı etki yapıyor. Diğer yandan gerek yatırım gerek yakıt maliyeti açısından içerdiği avantajlar nedeniyle ülke olarak kömür santrallerinden uzun süre daha faydalanmaya devam edeceğiz. Bu çerçevede bu potansiyelimizi değerlendirirken, yeni kurulacak kömür santrallerinin yüksek verimli şekilde tasarlanmasını, mevcutların da teknolojilerinin yenilenerek daha verimli çalışmalarının sağlanmasını vurgulamak istiyoruz. Hidrolik potansiyele baktığımızda da mevcut planlamaların 2020'li yıllarda bu potansiyelin tamamının kullanılmasını hedeflediğini görüyoruz. Bir başka deyişle 2020'li yıllara geldiğimizde temiz enerji kaynaklarımızın büyük bir kısmını oluşturan hidrolikte limite ulaşacağımızın da bilincinde olmamız gerekmektedir.

Diğer yanda ise, karbon içerikli olmakla birlikte daha temiz ancak ithalat talebini önemli ölçüde artıran doğalgaz bulunmaktadır. Rüzgara dayalı yenilenebilir enerji kaynakları ise, TÜSİAD olarak bizi çok heyecanlandıran ve hızlı bir ivme içerisindeki bir alan olmakla birlikte, temel talep düzeyini karşılamaktan uzaktır.

Enerji ithalatçısı bir ülke olarak girdiğimiz bu mücadele, maalesef birbiriyle çelişen amaçları bünyesinde barındırıyor ve kazanması görüldüğünden daha zor. Bu zor denklemin arzu ettiğimiz şekilde çözülmesi için gelecek 10 yılda 2023 vizyonu ile hazırlanmış olan enerji ve iklim politikalarının hayata geçirilmesi için gerekli ortamın sağlanması gerekmektedir. Dolayısı ile önümüzdeki 10 yıllık fırsat penceresini çok iyi değerlendirerek gerekli yatırım ve finansmanı harekete geçirecek kararları bir an önce almak durumundayız.

Enerji verimliliği de küresel iklim değişikliği ile mücadele ve düşük karbonlu ekonomiye geçiş sürecinde kullanabileceğimiz, gerek arz güvenliğinin sağlanması, gerekse ekonomik büyüme için çok önemli bir araç olan, aynı zamanda hepimizin tüketiciler olarak basit alışkanlıklarımızı değiştirerek büyük katkılar yapabileceğimiz bir alan olarak ortaya çıkıyor. Zira, Enerji Bakanlığı verileri uyarınca ülkemizde, bina sektöründe %30, sanayi sektöründe %20 ve ulaşım sektöründe %15 olmak üzere dört Keban Barajı inşa edebilecek yaklaşık 7.5 milyar YTL değerinde enerji tasarruf potansiyeli bulunuyor.

Bu denklemin içerisinde nükleer enerjiyi, özellikle de son dönemde yaşanan tartışmaları göz önünde bulundurarak ayrı bir yerde değerlendirmek gerekir.

Türkiye'nin kurulu güç kapasitesinin halihazırda yaklaşık 50,000 MW olduğu düşünüldüğünde, 10,000 MW'lık iki nükleer santralin ülkemizin enerji talebini karşılamak açısından önemi açıktır. Ancak, Japonya'da yaşanan felaket sonrası, nükleer santrallarda ortaya çıkan sorunlar, nükleer enerji konusunun salt bir enerji açığı sorununa indirgenemeyeceğini gösterdi.

Bugün tartışılan 3. nesil santraller ve daha ileri güvenlik önlemleri gibi konulara rağmen bulunduğumuz noktada nükleer enerji konusuna çok uzun yıllar önce yatırım yapmış ülkelerde dahi nükleer enerji olgusu gözden geçiriliyor. Deprem ve benzeri doğal afetleri de içerecek şekilde nükleer santralleri etkileyebilecek riskler ve bir nükleer santralin bu riskler çerçevesinde nasıl güvenli şekilde kurulup işletilebileceği konusunun, kamuoyunda toplumun tüm kesimlerini huzurlu kılacak bir şekilde tartışılması gerekiyor. Bu perspektiften bakıldığında, Türkiye'de bu konunun, tüm evrensel ölçütler ve tartışmalar göz önünde bulundurularak şeffaf bir şekilde ele alınması gereği açıktır.

Piyasa düzenindeki sıkıntılar

İçinde olduğumuz konjonktürde, enerji piyasalarımızı azami verimlilikle yönetmemize imkan tanıyacak tam piyasa düzenini temin etmek gerekiyor. Bunun için de yaklaşık on yıl önce başlatılan liberalizasyon süreci artık daha fazla geç kalmaksızın tamamlanmalıdır.

Bir girdi olarak enerji piyasalarının liberalizasyonu sürecinde ciddi boyutta bir ilerleme sağlanması, ülkenin gelecekte arz sıkıntısı riski ile karşı karşıya kalmaması ve sektörlerimizin, enerjiye rekabetçi fiyatlardan ve kesintisiz erişimi için gereklidir. Bu süreç içerisinde her adımda özel sektör ile kamunun diyalogunu destekliyoruz ve TÜSİAD olarak bu süreçlere elimizden gelen katkıyı sağlıyoruz. Enerjide arz güvenliğini sağlanamaya dönük yatırımlar için önemli bir önkoşul da uzun vadeli öngörülebilirliktir. Bu doğrultuda Türkiye’de enerjinin emtia olarak işlem görmesini sağlayacak ve “futures” ve “forward” piyasalarını barındıracak bir “Enerji Borsası” vizyonunun hızla hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Enerji borsasının varlığı sağlayacağı uzun vadeli işlem olanakları ile enerji piyasalarının derinleşmesini sağlayacak, sanayinin enerjiye uygun maliyetli erişimi kolaylaştıracak ve ekonomimizin toplam rekabet gücü artacaktır.

TÜSİAD olarak, enerji sektöründeki öncelikli alanımız; enerji piyasalarının serbestleştirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi, enerji verimliliğinin sağlanması ve bütün sürecin sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde oluşturulmasıdır. Türkiye sanayiinin uzun dönemli rekabet gücü bu vizyona kritik derecede bağlıdır.